

Ewa Pogorzala
PWSZ Zamość
ewapogo@interia.pl

I Ogólnopolski Kongres Politologii – Demokratyczna Polska w globalizującym się świecie, Warszawa, 22 – 24 września 2009 r.

W dniach 22 – 24 września 2009 r. w Warszawie odbył się I Kongres Politologii. Pierwsza konferencja z zapowiadanych cyklicznych spotkań polskich politologów obradowała pod hasłem „Demokratyczna Polska w globalizującym się świecie”. Kongres zorganizowany został przez Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Z inicjatywą organizacji cyklicznego, ogólnopolskiego kongresu politologii wystąpiło Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych oraz Komitet Nauk Politycznych Polskiej Akademii Nauk. Zdaniem pomysłodawców jest to bezprecedensowe w historii polskiej politologii przedsięwzięcie, które bez wątpienia przyczyni się do integracji środowisk politologicznych oraz kształtowania tożsamości dyscypliny. W zamierzeniu organizatorów głównym celem Kongresu było stworzenie warunków do inspirującej wymiany poglądów dotyczących zarówno uwarunkowań, istoty i następstw przemian w ostatnich dziesięcioleciach w Polsce i na świecie, jak również problemów i wyzwań, które stoją przed współczesnymi politologami¹.

Honorowy patronat nad Kongresem objęli: JM Rektor Uniwersytetu Warszawskiego prof. dr hab. Katarzyna Chałasińska – Macugow oraz Prezydent m. st. Warszawy Hanna Gronkiewicz – Waltz. Obrady Kongresu stanowiły jedno z wydarzeń w ramach obchodów Roku Polskiej Demokracji, którym na mocy uchwały Senatu RP z dn. 7 listopada 2008 r., ogłoszony został rok 2009². Równolegle do obrad kongresowych miała miejsce doroczna konferencja organizacji CEPSA (Central European Political Association, CEPSA Annual Conference 2009, Warsaw, Poland, September 21 – 23, 2009), obradująca pod hasłem „Democratized East Central Europe in the Global World”³. Jej uczestnicy brali udział w otwarciu Kongresu, zaś w ramach konferencji obradowali w ramach dwóch paneli tematycznych: *The idea of the democratic state*

¹ Patrz szerzej na stronie Kongresu: <http://kongrespolitologii.pl>.

² Patrz szerzej: <http://www.senat.gov.pl/k7/agenda/demokracja/index.htm>

³ <http://www.cepsa.cz>

and party system in ECE after 1989 oraz *ECE and its role in the framework of the UE*.

Uroczystego otwarcia obrad kongresu dokonał prof. dr hab. Konstanty Adam Wojtaszczyk - Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego I Ogólnopolskiego Kongresu Politologii. Przywitał on uczestników oraz gości honorowych kongresu – byłych prezesów Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. W dalszej części głos zabrała prof. dr hab. Teresa Sasińska-Klas, pełniąca funkcję Prezesa Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych oraz członka Komitetu Wykonawczego IPSA. Podkreślając interdyscyplinarność dyscypliny, przedstawiła zarys rozwoju politologii w Polsce oraz historię i działalność Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. Z kolei prof. dr hab. Grażyna Ulicka – Przewodnicząca Komitetu Nauk Politycznych Polskiej Akademii Nauk, przybliżyła uczestnikom historię i działalność tej jednostki. Zaznaczyła, iż Kongres stanowi bezprecedensową okazję do zaprezentowania dorobku polskiej politologii. W jego programie przewidziano kilkanaście referatów plenarnych, zaś w ramach 71 paneli dyskusyjnych miano zaprezentować 365 komunikatów. Następnie głos zabrał prof. dr hab. Janusz Adamowski – Dziekan Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, podkreślając przede wszystkim misyjną rolę Kongresu. Na zakończenie części inauguracyjnej prof. Wojtaszczyk odczytał list do uczestników Kongresu od prof. dr hab. Andrzeja Manii (UJ), zaś prof. Sasińska-Klas – przesłanie od Przewodniczącego IPSA prof. Leonardo Morlino.

W dalszej części kongresu obradowano w ramach sesji plenarnej „Polska i świat - quo vadis?”, pod przewodnictwem prof. dr hab. Teresy Łoś-Nowak (UWr) oraz prof. dr hab. Stanisława Sulowskiego (UW). W dwuczęściowym panelu uczestniczyli prof. dr hab. Andrzej Antoszewski (UWr), prof. dr hab. Roman Bäcker (UMK), prof. dr hab. Tomasz Goban-Klas (UJ), prof. dr hab. Roman Kuźniar (UW), prof. dr hab. Marek Pietraś (UMCS) oraz prof. dr hab. Bogdan Szlachta (UJ). Jak podkreśli uczestnicy dyskusji pytanie będące tytułem sesji wpisuje się w funkcję prognostyczną politologii. Ponieważ fundamentalnym problemem refleksji politologicznej powinna być demokracja, pierwszą część panelu poświęcono przede wszystkim kondycji demokracji partycypacyjnej w Polsce. Poruszono m.in. problem deficytu polskiej demokracji, jakości debaty publicznej, kultury politycznej polskiego społeczeństwa, roli mediów i znaczenia marketingu politycznego. W drugiej części sesji plenarnej dyskutowano natomiast kwestie związane z polską polityką zagraniczną, pozycją Polski w Europie i na świecie, relacjom z Rosją oraz problemem stabilności środowiska międzynarodowego.

W drugim dniu kongresu obradowano w ramach sesji tematycznych. Bardzo bogaty program nie pozwala na szczegółowe, czy choćby sygnalizacyjne omówienie

poszczególnych referatów, a nawet tematyki poszczególnych sekcji. Wielość problemów badawczych poruszonych w trakcie obrad umożliwia jedynie pobieżne zaprezentowanie tytułów poszczególnych sesji tematycznych. Wystąpienia konferencyjne zgrupowane zostały w następujących panelach: *Obywatele w polskim systemie politycznym: między partycypacją a wycofaniem; Przyszłość Europy w perspektywie geopolitycznej; Metodologiczny status nauki o stosunkach międzynarodowych; Nauka o mediach i komunikacji społecznej jako nowa dyscyplina nauk humanistycznych?; Kultura polityczna Polaków. Przemiany, diagnozy, perspektywy; Polski obywatel Unii Europejskiej - w rzeczywistości XXI wieku; Polska i państwa Północnej Europy - transformacja społeczeństw, ustrojów i wzajemnych relacji u progu XXI wieku; Nacjonalizm w Polsce współczesnej: źródła ideowe i meandry rozwoju; Psychologiczne bariery uczestnictwa w systemie demokratycznym; Media masowe - między władzą, rynkiem a misją; Procesy transformacyjne w regionie Europy Wschodniej; Idee w procesie kształtowania współczesnej rzeczywistości polskiej; System bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego RP; Balkany na przełomie XX i XXI w. - transformacje systemowe; Decentralizacja i modernizacja administracji państw Unii Europejskiej (Francja, Łotwa, Niemcy, Polska); Systemy polityczne – współczesność i perspektywy; Demokracja niepartycypacyjna w Polsce - debata nad przyczynami słabości demokracji w Polsce 20 lat po zmianie ustrojowej. Wnioski i rekomendacje na przyszłość; Teoretyczne problemy z transformacją postkomunistyczną; Obozy polityczne w Polsce wobec parlamentaryzmu (1918-1939); Na styku polityki i mediów. Jak media masowe służą demokracji w Polsce?; Obecność państwa w gospodarce. Ile? Jaka? Meandry polityki gospodarczej i społecznej w Polsce po 1989 r.; Polityczne, społeczno-ekonomiczne i prawnomiędzynarodowe aspekty wprowadzenia euro w Polsce; Współczesny wymiar bezpieczeństwa: zapobieganie i rozwiązywanie konfliktów; Polski rok 1989. Sukcesy, zaniechania, porażki - trzeci etap projektu; Demokracja bezpośrednia – wymiar globalny i lokalny; Samorząd terytorialny a społeczeństwo obywatelskie; Przesiedlenia i migracje ludności w Europie XX wieku w historiografii i polityce pamięci; Marketing polityczny a ideały demokracji liberalnej; Polityka i religia: rodzaje relacji w wybranych państwach oraz w stosunkach międzynarodowych; Wymiar integracji bałtyckiej na przełomie XX i XXI w.; Polska polityka wschodnia oraz Unia Europejska a demokracja.*

Uzupełnieniem przedpołudniowej części obrad były warsztaty metodologiczne poświęcone jakości demokracji oraz politologicznym aspektom badań nad statusem i reprezentacją mniejszości. Z kolei sesje tematyczne popołudniowej części obrad poświęcone zostały m. in. problematyce narodów Rosji i perspektywie rozpadu federacji; relacjom państwo – Kościół w społeczeństwie pluralistycznym; polityce histo-

rycznej; systemom politycznym Unii Europejskiej; roli elit w procesie demokratyzacji Polski; rozwojowi praw człowieka w Polsce w okresie transformacji; badaniom wyborczym w III RP; profesjonalizacji i polityzacji administracji publicznej; kategoriom „polityczności” i „postpolityczności” oraz teorii i praktyce polityki w dobie ponowoczesności; problemom bałkańskim we współczesnych stosunkach politycznych; interdyscyplinarności w badaniach bezpieczeństwa ekologicznego; ewolucji polskiej sceny politycznej u progu XXI w.; dyplomacji w globalizującym się świecie; politycznym, społecznym i ekonomicznym wyzwaniom współczesnej Afryki; profesjonalizacji doradztwa politycznego w Polsce; autorytaryzmowi w XXI wieku; problemom bezpieczeństwa wewnętrznego Polski na przełomie XX i XXI wieku; samorządowi terytorialnemu w demokratycznej Polsce i Europie; problemom społecznym we współczesnej Polsce z perspektywy standardów UE; stosunkom zewnętrznym UE i roli Polski; polskiej polityce rozwoju regionalnego w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej oraz politologii jako kierunkowi studiów. Natomiast warsztaty metodologiczne tej części obrad dotyczyły wyzwań metodologicznych w badaniach politologicznych oraz systemu politycznego Unii Europejskiej.

Ważną częścią drugiego dnia kongresu było spotkanie z byłym premierem Tadeuszem Mazowieckim. W swoim wystąpieniu odniósł się do kwestii roli Polski w globalizującym się świecie, zaś w jego opinii udział ten możliwy jest tylko poprzez Unię Europejską. Jego zdaniem jednym z największych problemów po dwudziestu latach transformacji jest stan kultury politycznej, zaś politolodzy nie tylko analizują kulturę polityczną, ale również ją współkształtują. Pozycja Polski będzie zależać od tego, czy ulepszymy naszą demokratyczną kulturę polityczną. W części dyskusyjnej prof. Wawrzyniec Konarski (SWPS, UW) w kontekście typów przywództwa, poprosił o odniesienie się do wypowiedzi premiera Donalda Tuska, który stwierdził iż był wiernym uczniem Tadeusza Mazowieckiego. Prof. Teresa Łoś – Nowak (UWr) podjęła w swoim pytaniu problem współpracy sfery nauki i polityki. Kontynuując ten wątek prof. Teresa Sasińska – Klas (PTNP) zapytała o źródło obaw polityków, co do korzystania z ekspertyz *think-tanków*. Z kolei prof. Ryszard Zięba (UW) w nawiązaniu do wkładu rządu T. Mazowieckiego w zapoczątkowanie polityki pojednania z Niemcami, prosił o wskazanie co należałoby zrobić w celu zapoczątkowania pojednania polsko – rosyjskiego. W dalszej części dyskusji podniesiono m. in. kwestię społecznej gospodarki rynkowej jako programu rządu T. Mazowieckiego, lustracji i dekomunizacji, słabości polskiego systemu partyjnego, jak również finansowania szkolnictwa wyższego w Polsce.

W trzecim dniu kongresu obrady zainaugurowało wystąpienie byłego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego. Natomiast w dalszej

części, w ramach sesji plenarnej, rozważano ważką kwestię, a mianowicie problem tożsamości dyscypliny. Wśród panelistów znalazły się najbardziej uznane autorytety w problematyce metodologii badań politologicznych oraz statusu metodologicznego politologii/nauki o polityce, a więc prof. dr hab. Andrzej Chodubski (Uniwersytet Gdański) oraz prof. dr hab. Barbara Krauz-Mozer (Uniwersytet Jagielloński). Istotnym efektem tej części obrad były ważne konstatacje, co do kondycji dyscypliny w warunkach ponowoczesności.

Omawiany I Kongres Politologii uznać należy za wydarzenie niezwykle ważne w historii polskiej politologii, które z pewnością przyczyni się do integracji i konsolidacji środowiska polskich politologów. Bardzo ważnym wkładem Kongresu jest również zapoczątkowanie dyskusji nad tożsamością i granicami dyscypliny oraz jej statusem metodologicznym. Podkreślić należy, iż było to przedsięwzięcie na ogromną skalę. Kongres zgromadził około 500 przedstawicieli środowiska polskich politologów, ze wszystkich ośrodków akademickich. Reprezentantów zarówno publicznych, jak i niepublicznych uczelni wyższych, kształcących na kierunkach politologicznych i pokrewnych. Obradowano w ramach kilkudziesięciu sekcji tematycznych oraz na sesjach plenarnych i warsztatach metodologicznych. Licznie reprezentowane było młode pokolenie polskich politologów – studenci i doktoranci studiów politologicznych. Pozwoliło to na podjęcie próby integracji badaczy kilku pokoleń oraz przedstawicieli różnych subdyscyplin politologii i dziedzin pokrewnych. Do rozpropagowania dorobku I Kongresu Politologii przyczyni się z pewnością publikacja pokonferencyjna, zawierająca wystąpienia w ramach paneli plenarnych⁴, jak również zapowiedziana przez organizatorów seria publikacji z referatami prezentowanymi w ramach obrad poszczególnych sekcji tematycznych. Według zapowiedzi organizatorów kolejny ogólnopolski kongres politologii ma zostać zorganizowany za cztery lata w Poznaniu.

⁴ *I Ogólnopolski Kongres Politologii, Warszawa, 22 – 24 października. Demokratyczna Polska w globalizującym się świecie*, red. K. A. Wojtaszczyk, A. Mirska, Warszawa 2009.